

Goedemiddag, ik ben Emilienne Tempels. Na acht jaar artistieke en universitaire studies en een dubbel diploma met onderscheiding, werk ik al een tiental jaren meestal als actrice met daarnaast andere artistieke pluridisciplinaire activiteiten ook al worden deze overwegend niet betaald. Wanneer ik niet vergoed word, ontvang ik 1200 euro per maand niet-degressieve werkloosheidsuitkering, voor zover de instanties mijn dossier behandelen.

Dat is meer dan mijn moeder Antoinette Smars, die kunstenares, schilder is en die pas op 55 jaar de niet-degressiviteit heeft verkregen. Ze viert haar 65ste verjaardag, dit jaar in mei. Als beloning zal ze een pensioen krijgen van 540 euro, maandelijks, gebaseerd op haar vroegere job en niet gebaseerd op de duizend mooie werken die ze aan de mensheid achterlaat.

Ik heb mezelf deze persoonlijke introductie toegestaan omdat dit mijn realiteit is en ook die van heel veel andere vrouwen. Precies daarom ben ik bij het collectief F(s) gegaan, om me te kunnen buigen over het kwaad “artiestenstatuut” genaamd.

F(s) is opgericht in 2017. De organisatie telt nu enkele honderden vrouwen die actief zijn in de culturele sector, met verschillende disciplines, verschillende beroepen. We strijden tegen genderdiscriminatie en het gebrek aan diversiteit in de culturele sector. België, net als veel andere landen, kent zeker een ongelijkheid wat de toegang tot betaald werk betreft in de artistieke sector en ten nadele van vrouwen¹. Er komen meer vrouwen uit artistieke hogescholen maar in de tewerkstelling is het omgekeerd evenredig. Vrouwen hebben minder kans op een betaalde job en bijgevolg een meer preciaire situatie dan hun mannelijke collega's.

We zien dat de meeste instanties waar nagedacht wordt over “het statuut” voornamelijk uit mannen bestaan. De meeste mensen die over “het statuut” nadenken, zijn vaak ook mensen die niet in de culturele sector werken. Dus vrouwen en hun bestaanonzekerheid vallen de facto buiten de radar. Ze zijn onzichtbaar.

Precies daarom hebben we een werkgroep over het statuut opgericht binnen F(s). We hebben een vragenlijst online gezet voor alle werknemers in de cultuursector om te pijnpunten vast te stellen, de voorstellen van de belangrijkste betrokken te horen. en om zo een nieuw statuut voor te stellen volgens enkele innovatieve wegen. Met de hulp van de leden van de UPACT en de ATPS werd de vragenlijst verwerkt en heeft een groot succes gekend: 554 mensen hebben erop geantwoord. De resultaten zijn afgelopen december openbaar gemaakt².

Heel wat ondervraagden hebben het over hun angst: zal dit statuut eindelijk het niet betaalde werk erkennen? Een meerderheid van de respondenten heeft het “levenslang loon” vermeld zoals opgesteld door Bernard Friot.

Jammer genoeg, valt dit voorstel, uitgebreid tot de hele bevolking, buiten het kader van de hervorming dat het enkel heeft over werknemers in de kunstensector.

We hebben hervormingsprojecten gehoord (van MR, PS) maar die zijn gebaseerd op een boekhoudkundige logica: men kijkt naar de inkomen of het aantal dagen dat er gewerkt werd om het statuut te krijgen van werker in de kunstensector. Maar er

1 Studie « La deuxième scène Acte 3 » réalisée en CFWB <https://acte3-4.deuxiemescene.be/> et <https://acte3-4.deuxiemescene.be/wp-content/uploads/2020/10/Note-de-synthe%CC%80se-Pre%CC%81sence-des-femmes-Arts-de-la-sce%CC%80ne-Avril-2020-1.pdf>

2 <https://www.facebook.com/groups/conseildead/permalink/3626606907398845>

kunnen jaren zijn waarin de artiest geen bezoldiging krijgt, geen vergoeding. Kunst is geen koopwaar zoals andere producten.

We willen dat de artiesten en technici die geen loon trekken het statuut toch kunnen krijgen als zij beantwoorden aan een aantal criteria.

We willen dat de commissie bestaat uit werknemers en werknemers uit de sector die zelf van dat statuut genieten, zodat zij hun gelijken kunnen evalueren. Dat is een heel andere samenstelling dan de bestaande artiestencommissie waar ik persoonlijk in zetel en waar ik de facto de enige artiest ben.

Dus ik ben het niet eens met het optimisme van Jean-Gilles Lowies of Hugo Vanden Drissche over de samenstelling en de expertise van deze commissie en ik denk niet dat de commissie het beste orgaan is voor het kadaster. Niet iedereen heeft het kunstenaarsvisum of artiestenstatuut aangevraagd en technische beroepen zijn totaalaal uitgesloten.

De commissie die wij willen, zal bestaan uit een 15-tal personen die verschillende beroepen hebben, disciplines, leeftijden, diversiteit en verschillende geslachten. De leden worden voor een kort mandaat van vier maanden geloot waardoor ze allemaal hun beroep kunnen verderzetten en waardoor er ook een rotatie komt. Het loten van de leden zorgt ervoor dat er vanuit diverse invalshoeken wordt gedacht, dat er geen omkoping kan zijn, daarbij is er empowerment dat tot uiting komt in de actieve participatie door een democratisch principe.

De criteria die men in beschouwing neemt, zijn enerzijds verbonden aan het werk bvb schrijfbeurzen, werkresidenties, voorbereiden van tentoonstellingen, creëren van maquettes, het opstellen van dossiers, stage in het buitenland, repetities die niet werden betaald enz enz. Maar anderzijds zullen we ook kijken naar menselijke criteria, wanneer er een handicap is die de toegang tot een betaald contract belemmert bvb een zwangerschap van een actrice of een kwetsuur voor een danser.

Naast dit voorstel voor de commissie willen we ook de individualisering van de sociale rechten bekomen. Het niet bestaan ervan betekent een discriminatie voor vrouwen.

We willen dat de make up-artiesten ook in het statuut betrokken worden, evenals de medewerkers die zorgen voor de productie, promo, booking, manager enz. We werken ook andere voorstellen uit en zouden daarom graag betrokken worden bij de latere onderhandelingen.

Verder willen we een ruime herfinanciering van cultuur. Een sociale bescherming kan niet in de plaats treden van een inkomen, wat al te vaak het geval is tegenwoordig.

Niet betaald werk moet concreet worden erkend. Als het huidige, slechte genaamd statuut één ding heeft wat positief is, dan is het dat het gemakkelijk vernieuwd kan worden. Zo kan een artiest onderzoek doen en originele werken voorstellen die buiten de begane paden treden.

Stel u de nivellering naar beneden eens voor als we voor taken moesten racen.

Als Belgische artiesten bekend zijn in het buitenland, dan is het omdat zij de regels breken. Zouden we ervan kunnen dromen dat zij ook in België bekend kunnen zijn wanneer de verspreidingsquota in de medias van het land opgetrokken zouden worden tot 50%, zoals ook het geval is in veel buurlanden?³

3 <https://medor.coop/magazines/medor-n21-hiver-2020-2021/loreille-cassee/>

België heeft nu een hervorming van het artiestenstatuut en dat is een afspraak met de geschiedenis. Dit moet wel binnen het bewustzijn van de huidige crisis. Het thermo-industriële kapitalisme dat op volle toeren draait, is een vernietigingsmachine voor al het levende. Als het zo verder gaat, betekent dit het einde voor alle wezens op deze planeet. Het systeem zoals het nu bestaat, is op middenlange en lange termijn niet levensvatbaar. Om te overleven moeten we onze verhouding tot werk herbekijken, het winstbejag laten vallen, evenals het streven naar de stijging van het BBP koste wat het kost... Laat ons kijken naar andere indicatoren zoals bvb de Index van Menselijke Ontwikkeling (HDI). We moeten de werktijd verkorten.

Het levende en de mens moeten opnieuw centraal staan. Voeding, gezondheid, opleiding en cultuur zijn fundamenteel. Zoals de Luxemburgse minister van Volkgezondheid Paulette Lenert zei bij de heropening van bioscopen en schouwburgen op 11 januari in Luxemburg: *“Om gezond te zijn, moet je ook mentaal gezond zijn”*.

Voor diegenen voor wie de huidige indicatoren nog een referentie zijn, kunnen we vermelden dat Cultuur 5 % van het BBP genereert⁴. En we vragen ons dus af waarom deze sector zoveel kritiek krijgt, als onnodig wordt gezien en waarom men ons beschouwt als een hoopje bedelaars. Het gaat over 5160 mensen op dit moment die genieten van de niet-degressiviteit van de werkloosheid. Ze trekken gemiddeld 930 euro per maand wanneer ze zonder loon werken⁵. Dat ligt onder de armoedegrens. Hoe kan je dan beweren dat deze sector de staatskas ruïneert? Misschien moet men eens kijken naar andere uitgaven, zoals de F35 of de belastingontduiking? Zolang de samenleving de vliegtuigen privilegieert boven de theaters, zal onze wereld gedoemd zijn om te verdwijnen.

Binnen F(s) hebben we tools bedacht die zo inclusief mogelijk zijn waardoor artiesten en technici hun werk en persoonlijke situatie in overweging kunnen nemen, en dit ten voordele van iedereen. We willen de ogen niet meer sluiten voor een verouderde werking. We willen geen aanpak waaraan we kapot gaan. Het is de realiteit : Voor de vrouwen is de bestaansonzekerheid het hoogst. Als deze vernieuwing wordt doorgevoerd en verstrengd, zullen zij als eersten getroffen worden. Ik ben Emilienne Tempels en als de enkele boekhoudkundige voorstellen van de afgelopen maanden worden doorgevoerd, dan kan ik mijn statuut niet vernieuwen.

Ik ben Emilienne, ik ben nu ook F(s), fotografe, documentairemaker, regisseuse, technicus, schilder, stripverhalentekenaar, schrijfster, beeldhouwster, assistente, performer, lector, communicatie, verspreiding, productieverantwoordelijke, make-up artist, culturele bemiddelaar, verlichtingstechnicus, docente, grafiste, choreografe, filmmaker, danseres, muzikante, dj, dramaturge, scenario-schrijfster, actrice... en ik vrees voor mijn toekomst.

F(s) f-s@riseup.net

4 <https://www.lecho.be/culture/general/que-pese-vraiment-la-culture-dans-l-economie/10252410.html>

5 v. Rapport CSC : « Du régime d'exception au chômage à de l'emploi culturel ! » du 14/10/2020